

Лондон, понеділок 25 травня 1931 р.

Рано полагоджування біжучих справ. Місс Гібсон переписує англійський бюлетень, який ми зготовили минулого тижня. Посол Малоун прийшов після обіду і ми пішли до Парляменту. Зустріли посла Джофрея Мандера¹, ліберала. Я з ним ще не був знайомий, але він вже знав про Українське Бюро, бо одержує наші бюлетені. Хоче мати докладніші відомості про положення українців в Совітській Україні. Я обіцяв мати його бажання на увазі.

Посол Малоун хотів запізнати мене з деякими представниками преси, яких ми намітили. На коритарі зустріли ми Малколма Моггериджа², кореспондента Манчестер Гардіана. Ми не мали змоги довше поговорити, бо він кудись спішив. Зате дуже цікаву розмову мав я з журналістом Гаррет Джоунсом³. Як мені опісля посол Малоун сказав, Джоунс є приватним секретарем бывшего прем'єр міністра Лойда Джорджа⁴. Ми розмовляли наче старі знайомі, Джоунс обіцяв зайти до Укрбюра на довшу розмову і забере мене також до Пресового Клубу⁵, щоби запізнатися з другими.

Посол Малоун зівстав в Парляменті, я взяв автобус і повернув до Бюра.

По дорозі поступив до бібліотеки, щоби заглянути до «Гу-іс-Гу» і найти біографію посла Мандера і журналістів. Біографію посла Джофрея Мандера найшов і відписав, але біографій Малколма Моггерича і Гаррета Джоунса не було.

Вечером написав довшого листа до Коломій, але тільки в загальних фразах згадав про «журналістику». Я певен того, що всю закордонню пошту польська цензура строго переглядає. Не хочу наражувати маму на клопіт. Буду ждати, коли вона поїде на відвідини до Чернівців, тоді напишу. Не хочу теж свого імені дуже реклямувати, бо

¹ Джофрі Мендер (англ. *Geoffrey Mander*, 1882-1962) – британський політик (соціал-ліберал) та промисловець. Був депутатом Палати Громад від Ліберальної Партії у 1929-1945 рр. Також відомий тим, що в 1931 р., перебуваючи на посаді очільника фарбового концерну *Mandel Brothers*, посприяв запровадженню на своїх підприємствах 40-годинного робочого тижня, що стало прецедентом для британської промисловості.

² Малкольм Маггерідж (англ. *Malcolm Muggeridge*, 1903-1990) – британський журналіст та розвідник. Протягом життя був кореспондентом низки британських часописів. Деякий час перебував на радянофільських позиціях, аж поки у 1932 р. не відвідав СРСР як кореспондент *The Manchester Guardian*, після чого змінив свої погляди. У 1933 р. став автором низки репортажів про Голодомор в підрадянській Україні.

³ Гарет Джонс (англ. *Gareth Jones*, 1905-1935) – британський журналіст. Був кореспондентом низки британських, німецьких та американських часописів. На початку 1930-х рр. здійснював поїздки європейськими країнами та СРСР, ставши автором репортажів про Голодомор та прихід до влади в Німеччині Адольфа Гітлера. Загинув у 1935 р. під час подорожі Манджурією (за деякими версіями, був убитий агентами радянських спецслужб).

⁴ Девід Ллойд Джордж (англ. *David Lloyd George*, 1863-1945) – британський політик (ліберал). Протягом життя займав низку міністерських посад, зокрема у 1916-1922 рр. був прем'єр-міністром Великої Британії.

⁵ Очевидно, йдеться про Прес Клуб, який гуртував британських журналістів, заснований 1882 року як Клуб джентельменів, але менш формальний. Клуб знаходився в Лондоні при вулиці Fleet.

як ми з п. Макогоном обговорювали, треба буде спробувати колись відвідати Львів, щоби особисто обговорити довірочні справи з послами і Митрополитом⁶.

Лондон, вівторок 23 червня 1931 р.

Мав побачення з журналістом Гаррет Джоунсом. Він багато цікавих річей мав до обговорення; питання автономії для Східної Галичини має бути піднесене на найблищій сесії Ліги Націй. Цьому треба дати відповідний наголос в англійській пресі, казав він. Довірно подав він мені осторогу, він довідався, що «одна з великих держав» має Укбюро на увазі і він радий, щоби ми малися на осторожності. Я про те не буду писати до п. Макогона, але перекажу йому, коли за пару тижнів приїде до Лондону.

Лондон, п'ятниця 10 липня 1931 р.

П. Макогін в Бюрі від самого ранку. Приготовляємо програму поїздки послів. Біля десятої до нашої кімнати увійшла Місс Гібсон і повідомила, що прийшли два джентльмени, які бажають бачитися з п. Макогоном. Він попросив їх імена, бо не пригадує собі, щоби робив якісь «апойнтманс⁷». Місс Гібсон принесла візитівку – «Владімір Коростовець⁸». П. Макогін сказав попросити обох відвідувачів до гостинної кімнати. Я хотів вийти, але п. Макогін прохав остати. Коростовець почав говорити (по англійськи): «я бажав би поговорити з вами особисто...» Макогін перебив йому, «др. Кисілевський є управителем Українського Бюра і я не маю жадних тайн перед ним», Коростовець почав розмову розпитуванням про працю Бюро і підносити, які широкі звязки він має в Англії, врешті запропонував свої услуги Бюрові і закінчив «But I warn you, I am very expensive»⁹. На те п. Макогін відповів, «дуже прикро мені, але ми працюємо для добра української справи, а не для гроша». На цьому розмова закінчилася, відвідувачі попрощали нас і відійшли припускаю, в не дуже доброму гуморі. Місс Гібсон занотувала імя англійця, який товаришив Коростовцеві.

Мене ті відвідини збентежили, бо про Коростовця вже мені згадував хтось з послів.

Я переповів п. Макогонови те, що чув від Гаррет Джоунса кілька тижнів тому. П. Макогін зовсім не був здивований. «Я теж мав осторогу, з другого джерела. Раджу уважати, коли будете бачити яких підозрілих осіб, що крутяться біля 40 Гровенор Плейс і стежуть, хто до Бюра приходить, повідоміть про те Скотлянд Ярл.» Мені здається, що пересторогу одержав він від п. МекАндруса з американської амбасади, з яким він вчора до пізна вечеряв.

⁶ Тобто, митрополитом Андреем Шептицьким.

⁷ *appointment* (англ.) – побачення, домовлена зустріч.

⁸ Володимир Коростовець (1888-1953) – український громадський активіст, публіцист та журналіст. У 1912-1917 перебував на державній службі Російської Імперії. У середині 1920-х рр., перебуваючи на еміграції, став прихильником монархічно-гетьманського руху Павла Скоропадського. У 1926 р. був одним зі співзасновників Українського Наукового Інституту в Берліні. У 1930-40-х рр. представляв монархічно-гетьманський рух у Великій Британії.

⁹ «Однак я попереджаю вас, що я дуже дорого коштую» (з англ.).

Лондон, п'ятниця 15 січня 1932 р.

Вчора був традиційний Новий Рік¹⁰, але в Лондоні пройшов непомітно. Наша українська колонія дуже мала, бо крім мене є ще Михайло Кучер¹¹ з Вінніпегу, студент музичної академії, незвичайно здібний скрипаль і рівночасно теж піаніст, другий "музикант" це Іван Кучмій¹², також студент музичної академії і теж з Вінніпегу, а недавно приїхав ще Олекса Даркович¹³, студент академії штук красних, маляр.

Я поїхав до Парламенту, бо телефонував до мене молодий журналіст Герет Джоунс. Збирає відомості про положення в Світах. Довірено сказав мені, що "хтось" в Лондоні розпускав поголоски, що Укбюро фінансоване совітськими грішми і що Макогон недавно їздив тайно до Світів. Джоунс припускає, що ті поголоски походять з "одної амбасад", яка хотіла б спонукати Макогона покинути працю і зачинити Бюро. Я особисто припускаю, що ті вістки походять з Берліна, можливо навіть за посередництвом Коростовця, який образливо висказався про Укбюро і Макогона перед деякими англійцями.

Четвер, дня 30 березня 1933

Сьогодні вечером в Інституті читає лекцію Геретс Р. В. Джоунс, предсідником є полковник Малон. Я дістав карту вступу для Олекси Дарковича. Джовнс – як ми довідалися є автором знаменитих статей в "Манчестер Гардіян" про Україну та положення в

[43]

Радянському Союзі. Постараємося запрохати його на обід, чи відвідини.

Повідомив про приїзд панства М. – пана МекЕндруса. Він займеться замовленням готелю. Значно похолодніло, падав дощ.

Амр. Долар:

Канад. долар:

Лондон, дня 31 березня 1933 п'ятниця.

Вчера вечером був на викладі Герета Джоунса в Королівському Інституті. Предсідником був полковник Малон. Саля переповнена. Джоунс виступив дуже гостро проти Світів, з'ясовуючи в ярих красках положення в Радянщині. На Україні та других державах Союзу – голод. Всі говорять тільки про хліб. На Україні слідний дуже сильний самостійницький (національний) рух. Джоунс був на селах на Україні.

В дискусії забирано голос багато членів. Головно запити. Оден запит поставив також мр. Вайз, який є урядовцем большевицького підприємства в Лондоні.

Після викладу були ми на перекусці в Роял на Ріджент. Присутніми були панство Тілтмани, пані Бошам-Тафнел, панство Малони, я і Джовнс. Біля півночі повернув домів.

¹⁰ Тобто Новий Рік за Юліанським календарем.

¹¹ Михайло Кучер (1910-1975) – україно-британо-канадський скрипаль. На момент створення запису робив музичну кар'єру в Лондоні.

¹² Іван Кучмій (1912-1988) – україно-британо-канадський скрипаль та піаніст. На момент створення запису навчався у Королівському музичному коледжі Лондона.

¹³ Олекса Даркович

Вівторок, дня 13 червня 1933.

Перед полуднем не мав часу зайти на Конференцію, доперва після біду. Першим промовцем, якого почув, був барон Нарита, німецький міністр справ закордонніх. мекДоналд веде президію. Саля набита по береги. Кілька (може кільканадцять) мікрофонів передає промови по цілій величезній салі.

Я зайняв місце напроти входу. Переді мною сидить Герета Джовнс, з яким ми дуже щиро привіталися. Він мене перший побачив. Через него запізнався я з письменником і журналістом Павлом Шевером (Берліне Тагіліт), який написав книжку «Сім літ Росії», чи щось подібного. Далі запізнався з кореспондентом Франкфурте Цей тунг (ліберальна, не конче за Гітлером), Вольф фон Деталь. Запізнався також з грубеньким економістом з Америки Паз вольським, маю вражіння що він жид.

Четвер, дня 15 червня 1933

Приїхав полковник. Він оден день був поза Лондоном. Пізніше зайшов до нашого офісу Герета Джовнс. Я запрохав, щоб прийшов колись вечером, коли буде хотів користати з наших матеріалів про Совіти.

Секретар Союзу Народів, сер Ерік Дормунд написав до полковника листа в якому звертає увагу на те, що «справа петиції» видана дуже подібно до офіціальних документів ліги і через те вводить в блуд держави. Припускаємо, що польський уряд мусів жалуватися на те.

Від Джовнса довідався, що кореспондент Маггеридж, який написав кілька знаменитих статей про положення в Совітах в Манчестер Гардіяні, мав неприємності з редакцією М. Г., яка не хотіла містити статей проти Радянщини та коли врешті помістила, скроїла їх до непізнання.

Дальші статті Маггериджа появилися в Морнінг Пост. Ми їх маємо.

Після обіду пішов на пополудневу сесію конференції.

Говорили представники: Домініканської респ. Туреччини, Мексика, Перу, Альбанії, Греції та Естонії. Не сказали нічого нового, але я вислухав декого.

Між делегатами є кілька жінок. Не знаю хто вони, з котрої держави, але я маю спис всіх делегатів, погляну.

Знов запізнався з кількома журналістами. Піддають думку, щоб вступити в члени Союзу Чужинецьких Журналістів в Англії. Вступлю. Запізнався і пив час з бувш кореспондентом ТАЙМСА, тепер власника власної агенції, Клод Коборн. Заінтересувався УКРАЇНОЮ. Прийде до БЮРА. В кількох своїх звідомленнях висказав він радше прихильну для совітів опінію. Мушу запам'ятати це все.

Лондон, понеділок 7 травня 1934 р.

В БЮРІ праця оживилася, місс Гібсон виздоровіла, веде кореспонденцію, складає витятки з часописів, помагає вислати книжки. Ганка помагає в писанню звідомлення для преси, а полк. Малоун зайнятий справою допомогою акції.

Телефонував журналіст Гарет Джоунс, він недавно повернув з континенту і хоче зі мною побачитися, бо має «важні відомості» які будуть мене цікавити. Уложили побачення на завтра вечером.

Лондон, вівторок 8 травня 1934 р.

Мав зустріч з Гарет Джоунсом, вечеряли разом, опісля пішли до БЮРА на розмову. Джоунс їздив на континент як журналіст, представник чи зглядно як коресподент ВЕСТЕРН

НЮС, щоб провідати положення в Європі і збагнути де може повстати світовий конфлікт, до якого, як Джоунс каже, скорше чи пізніше мусить прийти. «Ми мусимо бути до нього приготовані.» Він довідався теж речі, які без сумніву будуть нас обходити. Він довідався в Берліні, що між Берліном і совітськими представниками відбувалися «розмови» і виглядає, що між ними прийшло до якогось тайного порозуміння, Джоунс думає, можливо до поділу сфер не тільки впливу, але й акцій. Українське питання є не вигідне для обох, для Німеччини і для Совітів. Його має піддержувати Америка. Американець Яків Макогін і УКБЮРО є доказом цього. Треба сподіватися – каже Джоунс – дуже гострих випадів на Макогона рівночасно з обох сторін, Берліна і Москви, правдоподібно через їхніх агентів. «На кожний випадок, п. Макогін повинен про те знати». Я погодився з опінією Джоунса і ще біля півночі вислав телеграму до п. Макогона до Парижа, де п-во Макогони тепер перебувають, щоби «скочив до Лондону», коли це можливо, бо є річі, які здалося б обговорити.

Лондон, четвер 10 травня 1934 р.

Телефон з Парижа, п-во Макогони приїдуть завтра, в п'ятницю до Лондону літаком. Мою телеграму одержали і будуть раді довідатися про все, що в Лондоні робиться. Я повідомив п. Макогона, що Ляхович поїхав до Женеви і хотів з п. Макогоном зустрітись.

Лондон, п'ятниця 11 травня 1934 р.

В телеграмі з Парижа п. Макогін повідомляє, що виїздить з Лебуже о год. 12.30 на Імпіріял Ейрвейс. Я поїхав його зустріти. Задержався в Готель Парк Лейн на Піккаділлі. Приїхали о год. 3.30 по обіді. П. Макогін прийшов до БЮРА і застав вже полк. Малоуна, а в кілька хвиль опісля прийшов теж п. МекАндрус з американської амбасаді. Я довірочно переповів зміст розмови з Гаретом Джоунсом. П. Макогін сказав, що незвичайно важно наперед знати, чого можемо сподіватися і тепер треба тільки уложити, хто буде напади робити і як на них реагувати.

Лондон, 28 червня 1934 р. четвер

Др. Евальд Амменде виїхав з Лондону в четвер, 23 ц.м. В Крішч'ян Саенс Монітор йде ціла серія статей про Радянщину. Пише їх бувш. кореспондент з Москви, Віл'ям Генрі Чемберлін. Всіх статей має бути 18.

В понеділок наспів лист від др-а Івана Боберського з Тржіча, прохає, щоби БЮРО вислало привітальну телеграму до Сокола-Батька у Львові з нагоди 40- літнього ювілею, 1 липня. Я вислав бажане привітання. Того ж дня написав листа до інж. Кошутіча, провідника хорватів, в справі книжок "Селянська Європа", які він замовив.

Др. Гіполіт Рушкевич вибирається цими днями до Парижа, правдоподібно на сталий побут. Нині наспіла карточка від Ганки зі Станисливова. Описує коротенько перші вражіння з Конгресу. Польська влада припинила осібний конгресовий потяг і багато селянок-дедегатов повернули домів, бо не могли заплатити повної належитості за залізницю.

Перед обідом пішов на засідання "Російського (!) Допомогового Фонду". Довідуся від полк. Малоуна, що хтось пускав вістки, начебто УКБЮРО було фінансоване большевиками. Мені пригадалася пересторога Герета Джоунса. Підчас засідання Доп. Фонду постановлено збирати матеріял про голод і по можності постаратися, щоби хтось виїхав до Львова і до Румунії зустріти втікачів і зібрати від них всі інформації.

Лондон, понеділок 17 вересня 1934 р.

[...]

Від Мама, через Румунію наспів лист з дуже неприємними вістями. Митрополит одержав «окружною дорогою» листа від Василя Вишиваного, Архикнязя Вільгельма, з відписом «тайного документу» який він мав одержати з французького Міністерства в Парижі. На документі «подано число і відділ міністерства», щоби він мав автентичний вигляд. Той документ мав бути звітом тайної розвідки, де кажеється, що Макогін є дуже високо-платним більшовецьким агентом. Працює для большевиків, але рівночасно вісті продає теж німцям! Про це англійський уряд знає, але що користає з його послуг, тому не виступає проти нього. «Документ» твердить далі, що п. Макогін «торгує на велику скалю наркотиками і оружєм.» Большевицький уряд виплачує йому міліони долярів на цю працю.

Ці доноси, в якийсь спосіб, поширено в Галичині і він викликав в українських кругах велике занепокоєння, пише Мама. Я відразу зладив копію листа і вислав повітряною поштою до Женеви. Припускаю, п. Макогін не здивується, бо ще в травні Гарет Джоунс перестерігав нас, що на п. Макогона, на БЮРО, на полк. Малоуна буде поведена «одним урядом» безоглядний напад, щоби примусити п. Макогона відтягнутися від «українських справ» і замкнути БЮРО. Мене тільки дивує, чому саме Василь Вишиваний вислав такого листа.

Лондон, понеділок 24 вересня 1934 р.

До Лондону повернув Гарет Джоунс, я телефонував до нього, і в розмові згадав йому про напад на Макогона і БЮРО, правдоподібно зі сторони Берліна, як він припускав. «Тепер уважайте – сказав він – скоро повинен прийти напад з другої сторони.»

Лондон, понеділок 29 липня 1935

Вчора був день св. Володимира, мого патрона. По ранній Службі Божій в Вестмінстерській Катедрі забрали мене знайомі на малу прогульну до Річмонд. Пошта принесла цілий плік часописів зі Львова. В ГРОМАДСЬКОМУ ГОЛОСІ читаю, до др. Кирило Трильовський виступив з радикальної партії. Здається він хоче кандидувати на посла, тимчасом радикальна партія відмовилася брати

[48]

участь у виборах, можливо що й це є причина його виступлення з радикальної партії. ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС в непристойний спосіб нападає на Трильовського, пише, що Трильовський звертався до комуністичної газети в Ньюорку, ЩОДЕННІ ВІСТІ та офірував писати за заплату "навіть проти своїх людей."

ДЕЙЛІ ТЕЛЕГРАФ подав довгу статтю про італійсько-абісінський конфлікт. Вечірні часописі принесли вістку, що нашого доброго знайомого і друга, Гарет Джоунса, бувшого секретаря Ллойда Джорджа і кореспондента ВЕСТЕРН МЕЙЛ зловили хинські бандити в Середущій Монголії. Бритійський посол робить енергійні кроки щоби його викупити з рук бандитів. Разом з Джоунсом в руки бандитів попав тож німецький журналіст з яким Джунс подорожував. Джоунс молодий, має всего 29 літ.

Лейкок Аббей - Лондон, понеділок 5 серпня 1935 р.

Хоч пані Талбот настоювала, щоби ми ще хоч на пару днів лишилися гостями, я мусів повертати до Лондону, бо секретарка почала відпустку, п. Макогін має йти до лікарні, полковник Малоун сьогодні теж поза Лондоном, немає ради. Олекса справив пані Талбот милу несподіванку. Він зладив дуже вдалий портретик батвера водними фарбами і передав пані Талбот

на спомин відвідин. Я натомість лишив українську писанку.

П. Макогін, хоч вічно нарікає на поломані ребра все ще не пішов до лікарні на відпочинок. "Помагав" мені в БЮРІ. В українській пресі появилася комунікат про те, що Українське Бюро в Женеві перестало існувати. П. Макогін не був радий такій рекламі.

Лондон, середа 7 серпня 1935 р.

Обідав в готелю Горінг з п. Макогоном і п. МекАндрусом, опісля пішов до клубу журналістів, щоби провідати чи є які відомості про Герета Джоунса. Його товариша - довідуюся - німецького кореспондента др-а Міллера вже викупили. За Джоунса бандити жадають 8 тисяч фунтів штерл. викупу.

Лондон, п'ятниця 16 серпня 1935 р.

Відвідав п. Макогона в лікарні - точно п'ять мінут побачення, щоби сказати "все в порядку". В ранніх часописах появилася вістка про те, що мого великого приятеля і прихильника БЮРА, Гарета Джоунса китайські бандити замордували. Його тіло віднайшли китайські селяне біля місцевості Паочанг. Мав три постріли в голову. ЛЛОЙД Джордж висказав думку, що його замордовано, правдоподібно на приказ большевиків, бо він для них був небезпечний "за багато знав", можливо що зібрав відомості які большевики не хотіли що б світ знав. Я вповні поділяю думку ЛЛОЙДА Джорджа, бо він часто переказував такі довірочні відомості, про які ніхто другий не знав - включно до перестороги про напади на БЮРО і п. Макогона, довго наперед нім напади появилися. Я Джоунса високо цинив не тільки як здібного журналіста, але й як приятеля.

Лондон, четвер 29 серпня 1935 р.

О год. 10-ї перед пол. поїхав до лікарні де перебував п. Макогін, полагодив всі "бизнесові" справи, повиписував чеки для лікарів, обслуги, замовив таксі і поїхалисьмо на двірець готові до відїзду. На двірні зустрів п. Макогін полк. Малоуна, паню Тілтман і Олексу Дарковича, які прийшли його попрощати. Пані Тілтман запросила мене на хутір на другий «вікенд».

Зі стації поїхав ще до клубу журналістів довідатися більше про смерть Герета Джоунса і по обіді повернув до БЮРА. Вечірні часописі принесли сумну вістку королева Бельгії загинула в трагічному автомобилевому випадкови у Швейцарії, біля місцевості Кюнснахт над Фірвальдшатеттер Озером. Автомобилем кермував сам король Леоподьд і з випадку вийшов живий, тільки побитий, його дружина, Королеви Астрід померла його руках.

Лондон, п'ятниця 14 грудня 1935 р.

В минулу неділю, 8-го грудня Євген Ляхович виїхав до Ньюорку. Полковник Малоун на другий тиждень їде на континент, до Швеції. Мені їх обох буде бракувати, бо вони не тільки давали добрі поради, але як зайшла потреба то активно помагали в БЮРІ.

Англьо-Українськи! Комітет був запросив принса Левенштайна дати доклад в Палаті Послів на тему Східно-Європейського Положення і він спершу був погодився на пропозицію, але опісля відмовився. Полк. Малоун думає, що це мабуть Вікгам Стід /колишній редактор ТАЙМС-а/ його відмовив, бо давати доклад на східно-європейські теми під цю пору, коли ситуація на континенті така напружена, не було б розсудливо.

Я відновлюю контакти з послами і парламентарними журналістами, дуже відчуваю неприємність Герета Джоунса, який був не тільки добрим знайомим, але й цінним приятелем.

Лондон, субота 1 січня 1938 р.

[...]

Як нас Гарет Джоунс вже давно перестерігав, в польській пресі появилися порфідні напади на Макогона.

Лондон, субота 15 січня 1938 р.

Велика буря над Лондоном. Помимо дощу поїхав до Парламенту бо телефонував кореспондент МАНЧЕСТЕР ГАРДІЯНА що хоче бачитися. Закарпаття починає цікавити пресу, прохав зладити «дещо» про Карпатську Русь, щоби він був відповідно поінформований. Повернувши до БЮРА взявся складати матеріали на тему Закарпаття, тим часом Гюго переписує статтю для Лотона.

Лист з Коломиї – мама повідомляє про вибір посла В. Мудрого поновно головою УНДА і сподіється, що буде «все в порядку». Пише теж – дуже обережно – що напади в польській пресі зробили своє. Паліїв повторив їх у «Вістях», опісля теж «радикальний Громадський Голос» а в Америці Дітройтська Нова Пора, чи як там її звать. Мені знов пригадалася пересторога Гарета Джоунса, уряди яким Макогін і БЮРА є невігідні будуть в першій мірі старатися підірвати його престиж між українцями щоби примусити його зліквідувати БЮРА і перестати «втручатися в міждержавну політику.»